

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

Stimați colegi, profesori și studenți,

Începe un nou an de studii, în condiții neordnate, dar cu râvnă de a cuceri culmile cunoștințelor și speranța în mai bine.

Ne bucurăm de posibilitatea de a reveni în sălile de curs, de a pune la dispoziția profesorilor și studenților întregul arsenal științifico-didactic și de echipament tehnic de care dispune instituția la ora actuală, cele mai bune condiții de învățare, perfecționare și realizare personală și profesională.

Felicitări pentru noua generație de studenți-masteranzi. Sunt sigur, că ați făcut cea mai bună alegere.

Mesajul rectorului AAP cu ocazia deschiderii anului universitar 2021-2022

Numai cunoștințele acumulate, abilitățile și competențele formate, ne ajută să ne dezvoltăm, să devenim mai puternici ca să schimbăm societatea spre bine.

Cele mai frumoase urări pentru corpul profesoral-didactic. Apreciind devotamentul și abnegația, cu care vă consacrați procesului de formare a personalului din serviciul public. Vă mulțumim că vă implicați cu dedicație în acest parcurs nobil și, prin activitatea D-voastră, asigurați o instruire de calitate.

Orice început reprezintă speranțe de realizări ale unor visuri. Or, împlinirea așteptărilor depinde în mare măsură de

perseverența și de efortul fiecăruia dintre noi.

Sunt sigur că, prin profesionalism și dăruire de sine, responsabilitate și curaj, vom izbândi și indiferent de evoluția situației, cu toții, vom depune efort pentru a înfrunța provocările, pentru a dăru și acumula noi cunoștințe.

Doresc tuturor sănătate și un an de succes!

Într-un ceas bun!

Oleg BALAN,
rector, doctor habilitat,
profesor universitar

Noul an de studii la programele de master a demarat!

Tradițional, în ziua de 15 septembrie, Academia de Administrare Publică a dat start noului an de studii. În condițiile situației pandemice s-a renunțat la formatul tradițional al adunării festive. Prima zi de lecții a început cu familiarizarea studenților proaspăt înmatriculați cu istoria și tradițiile Academiei.

În anul curent au fost înmatriculați la studii peste 300 de studenți-masteranzi la programele de masterat. Astfel, în instituție își fac stu-

diile peste 800 de studenți-masteranzi. Cu mesaje de salut, și cu informații despre programele de master și organizarea procesului de instruire în Academie, în fața studenților au venit

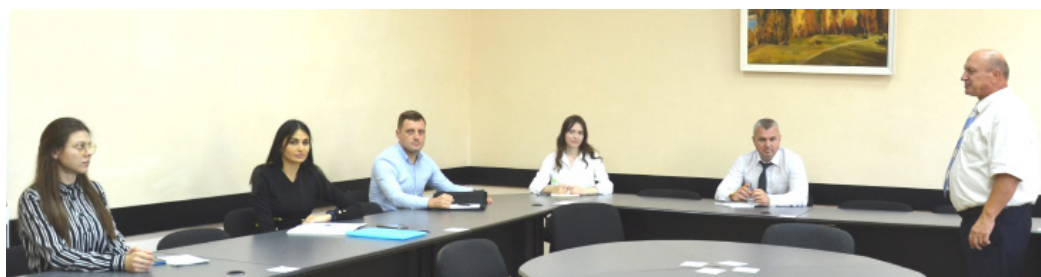
rectorul AAP Oleg Balan dr. hab. prof. univ., prorectorul Nistor Grozavu dr. conf. univ., decanul Ion Dulschi dr. conf. univ., șefii de catedre Angela Popovici dr. conf. univ., Silvia Goriuc dr. conf. univ., Tatiana Tofan dr. conf. univ., Silvia Dulschi dr. conf. univ.

În aulele Academiei s-au prezentat studenții cu frecvența la zi, anii unu și doi de studii, la programele de master: Administrare publică, Teoria și practica administrației publice, Anticorupție, Drept

public, Management, Relații internaționale, care au avut în calitate de dascăli savanți și pedagogi consacrați, precum și practicieni din diverse autorități publice de specialitate: Andrei Smochină dr. hab. prof. univ., Tatiana Șaptefrați, dr. conf. univ., Andrei Groza, dr. conf. univ., Tatiana Mostovei dr. conf. univ. și alții.

Lecțiile s-au desfășurat în sălile de studii amenajate conform rigorilor de securitate și cu respectarea distanței sociale.

Ion DUSCHI, decan
Departament studii
superioare de master

Senatul AAP a decis asupra unor aspecte ce țin de modul de organizare a procesului de instruire în noul an de studii

Senatul Academiei de Administrare Publică s-a convocat, pe 14 septembrie 2021, în prima ședință din cadrul noului an de studii 2021-2022.

Președintele Senatului dr. hab. prof. univ. Oleg Balan, rectorul Academiei de Administrare Publică a prezentat planul ședințelor Senatului, care, în conformitate cu regulamentul, se convoacă de 6 ori pe an.

Un subiect important de discuție l-a constituit organizarea procesului de studii în noul an de învățământ. La propunerea rectorului AAP și altor vorbitori s-a decis desfășurarea procesului de instruire, care demarează miercuri, 15 septembrie, cu prezența fizică a studenților-masteranzi în sălile de curs, iar în continuare, în funcție de evoluția situației epidemiologice, în regim mixt sau online, ceea ce este în corespundere cu ordinul Ministerului Educației și Cercetării din 24.08.2021 Cu privire la organizarea procesului educațional în instituțiile de învățământ.

Membrii Senatului au aprobat efectivul de ore la ciclul II – studii superioare de

master pentru anul universitar 2021-2022, precum și modificări la Regulamentul privind normarea activității științifico-didactice în cadrul Academiei de Administrare Publică. Potrivit raportului Ion Dulschi, decan Departament studii superioare de master, dr., conf. univ., efectivul total de ore în noul an de studii va constitui 26.216.

O altă hotărâre se referă la elaborarea Studiului „Evoluția administrației publice în Republica Moldova 1991-2021”. Prezen-

specificat că lucrarea vine în asigurarea continuității studiului realizat de comun cu instituțiile similare din țările CSI „Эволюция государственного управления в странах постсоветского пространства 1991-2021” publicat în anul curent, precum și în scopul promovării științei administrației și cu prilejul aniversării a 30

modificări în organigrama Academiei de Administrare Publică, care se referă la reorganizarea Școlii doctorale prin absorbția Direcției știință și cercetare.

În scopul asigurării unui proces eficient de selectare și angajare a personalului a fost aprobată componența nominală a comisiei de concurs a Academiei de Admi-

de ani de la proclamarea independenței Republicii Moldova. De asemenea, a fost confirmat și grupul de lucru pentru elaborarea stu-

nistrare Publică. Prin altă hotărâre de Senat s-a anunțat un concurs pentru ocuparea funcției de șef Catedră științe administrative.

tând informația respectivă, prorectorul AAP Sergiu Palihovici, dr., conf. univ., a

diului condus de Oleg Balan, rectorul AAP.

Senatul a operat unele

Sergiu ADRIAN

O nouă întâlnire în cadrul Alianței academice București-Chișinău (Aa.B-C): SNSPA, Universitatea de Stat din Moldova și Academia de Administrare Publică din Chișinău

O nouă întâlnire în cadrul Alianței academice București-Chișinău (Aa.B-C): SNSPA, București, Universitatea de Stat din Moldova și Academia de Administrare Publică din Chișinău a avut loc miercuri, 1 septembrie 2021.

Evenimentul s-a desfășurat în incinta Academiei de Administrare Publică cu participarea conducătorilor celor trei instituții de învățământ superior - prof. univ., dr. Remus Pricopie, rectorul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (SNSPA), conf. univ., dr. Igor Șarov, rectorul Universității de Stat din Moldova, prof. univ., dr. hab. Oleg Balan, rectorul Academiei de Administrare Publică din Chișinău, alături de prorectorii AAP conf. univ., dr. Nistor Grozavu, conf. univ., dr. Serghei Palihovici, șefi de catedre și subdiviziuni AAP.

Un prim dialog în vederea constituirii noii alianțe s-a desfășurat online la 30 iulie curent.

Alianța academică București - Chișinău (Aa.B-C) are ca obiectiv consolidarea colaborării între cele trei universități, în special, dezvoltarea capacității administrative și a resurselor umane, implementarea de proiecte strategice, de cercetare și formare, cu finanțare europeană.

Rectorul Academiei de Administrare Publică, prof. univ., dr. hab. Oleg Balan, a menționat că AAP are de mai mulți ani relații strânse de cooperare cu SNSPA și Universitatea de Stat din Moldova, inclusiv participări reciproce la activitățile științifice și mobilități academice ale profesorilor, masteranzilor și doctoranzilor, stagii ale studenților AAP în autoritățile publice din România etc. „Constituirea Alianței ne oferă posibilitatea de a îmbunătăți substanțial

calitatea actului de studii și a cercetărilor științifice, de a fi mai competitivi în sistemul educațional”, a spus rectorul AAP.

„Cred în viabilitatea Alianței academice Chișinău-București între Universitatea de Stat din Moldova, Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București și Academia de Administrare Publică din Chișinău, care oferă posibilitatea derulării unui șir de proiecte vitale pentru societate: obținerea finanțărilor necesare pregătirii specialiștilor pentru a

„Alianța academică ne oferă posibilitatea de a gândi punctual și strategic, să ne pregătim din timp pentru implementarea unor noi proiecte europene comune, să le gestionăm eficient. Trebuie să fim mai hotărâți în acțiuni, să oferim catedrelor și subdiviziunilor universităților noastre posibilitatea de a discuta în cadrul Alianței, oportunitățile de cooperare, astfel, încât să contribuim la fortificarea capacității administrative ale instituțiilor”, a declarat rectorul Școlii Naționale de Studii

și interesant. Ambasada României în Republica Moldova sprijină orice fel de interacțiune, relații dintre instituții, organizații de pe cele două maluri de Prut. Până în prezent au fost semnate numeroase acorduri de înfrățire între administrațiile publice locale din România și Republica Moldova”. În opinia sa, Alianța dintre cele trei universități este o platformă de extindere a colaborării la nivel de facultăți, departamente, astfel încât să dea rezultate. „Ambasada României la Chișinău va contribui la dezvoltarea acestei colaborări și rog să ne considerați drept membru al echipei dumneavoastră”, a spus Marius Ciprian Toht.

În cadrul întâlnirii, în calitate de coordonator al Consorțiului a fost desemnată dna Aurelia Hanganu, conf. univ., dr. hab., prorector pentru activitatea științifică la Universitatea de Stat din Moldova.

acoperi deficitul de cadre în administrația centrală și cea locală, elaborarea politicilor publice la standardele de calitate ale UE. Am convins că multe dintre chestiunile discutate vor avea realizare în perioada imediat următoare”, a menționat rectorul Universității de Stat din Moldova (USM), conf. univ., dr., Igor Șarov

Politice și Administrative (SNSPA), prof. univ. dr. Remus Pricopie. Rectorul SNSPA nu a exclus posibilitatea extinderii pe viitor a Alianței.

Prezent la întâlnire, Ministrul plenipotențiar din cadrul Ambasadei României în Republica Moldova, Marius Ciprian Toht, a apreciat constituirea Alianței drept „un proiect foarte curajos

La propunerea rectorului AAP Oleg Balan, s-a convenit asupra inaugurării pe paginile web ale celor trei instituții de învățământ a unui compartiment ce va elucida activitatea Consorțiului cu genericul „Alianța academică București-Chișinău”, fiind aprobat și bannerul Alianței.

Sergiu VLĂDICĂ

Schimb de experiență privind cooperarea dintre Academia de Administrare Publică din Republica Moldova și instituțiile de învățământ superior din Georgia

Pe 30 august 2021, prorectorul Academiei de Administrare Publică, conf. univ. dr. Serghei Palihovici, a avut două întâlniri cu managerii ai Universității de Stat din Tbilisi „Ivane Javakhishvili” și Institutului pentru Afaceri Publice din Georgia (GIPA).

În cadrul întâlnirii cu dr. Nino Okribelashvili, prorector al Universității de Stat din Tbilisi „Ivane Javakhishvili”, au fost abordate următoarele subiecte: programele de master oferite de către Universitatea de Stat din Tbilisi, Georgia și Academia de Administrare Publică a Republicii Moldova, precum și problemele dezvoltării și implementării de programe noi comune, identifi-

carea căilor de schimb de experiență și expertiză la elaborarea structurii programelor de studii la masterat, cooperarea în consorțiu în proiecte educaționale și de dezvoltare instituțională, organizarea mobilității academice a studenților și a cadrelor didactice, organizarea de evenimente educaționale, științifice, sociale și culturale, publicarea cercetărilor științifice în publicațiile periodice de profil ale ambelor instituții.

Urmare a întâlnirii, s-a convenit pregătirea unui set de recomandări pentru dezvoltarea cooperării dintre instituții în vederea încheierii unui Acord de Cooperare și vizita delegației UST la Chișinău, la AAP la

sfârșitul lunii octombrie 2021.

La cea de a doua întâlnire, desfășurată în cadrul Institutului pentru Afaceri Publice din Georgia (GIPA), prorectorul AAP Serghei Palihovici a discutat cu conducerea instituției, decanul Școlii Guvernului Irina Gorgiladze, șeful Departamentului de Cercetare, prof. univ. Nana Macharashvili, șeful Departamentului Relații Internaționale și Dezvoltare Anano Gorgodze, structura instituțională a GIPA și AAP, precum și provocările cu care se confruntă acestea pe perioada pandemiei.

De asemenea, participanții au conversat asupra modalității de preluare a bunelor practici, având în vedere profilul similar al am-

belor instituții, colaborării în proiecte educaționale și de cercetare în baza ofertelor și propunerilor existente, identificării temelor comune de cercetare și a posibilităților de finanțare, promovării unui spectru larg de oferte de cursuri de dezvoltare profesională, oferite de ambele instituții, participarea la evenimente științifice organizate de ambele instituții, schimbul continuu de informații în vederea identificării potențialelor direcții de colaborare și cercetare.

În timpul discuției, părțile au făcut schimb de experiență și informații cu privire la viitoarele activități.

Cor. F. P.

Prorectorul Academiei de Administrare Publică Serghei PALIHOVICI, în vizită la Academia de Administrare Publică din Republica Armenia

Pe 27 august 2021, prorectorul Academiei de Administrare Publică, conf. univ. dr. Serghei Palihovici, a vizitat Academia de Administrare Publică din Republica Armenia, unde s-a întâlnit cu rectorul interimar al Academiei Khachatur Kazeyan și prorectorul pentru relații internaționale Teresa Khechoyan.

În cadrul vizitei, prorectorul Academiei de Admi-

nistrare Publică a Republicii Moldova Serghei Palihovici a discutat despre experiența și cooperarea anterioară dintre instituțiile noastre, cele în curs dar și perspectivele unor parteneriate comune în vederea accesării proiectelor în diferite domenii ale științei și educației.

Pe parcursul anilor Academia de Administrare Publică din Republica Moldova a înregistrat progrese de

parteneriat cu Academia de Administrare Publică din Republica Armenia, prin încheierea Acordului de Cooperare din 5 octombrie 2018, ce prevede dezvoltarea capacităților instituționale, realizarea activităților științifice, mobilitatea academică a studenților și mediului academic, organizarea de evenimente educaționale, științifice, sociale și culturale, dezvoltarea și implementarea programelor educaționale comune bazate pe tehnologii inovatoare, precum și implementarea experienței internaționale în formarea și pregătirea funcționarilor publici.

Un accent aparte a fost plasat pe identificarea căilor de sporire a schimburilor de experiență în organizarea și petrecerea studiilor la distanță, a programelor

de dezvoltare profesională pentru sectorul privat, dar și a activităților în realizarea studiilor de masterat în cadrul unor programe de master comune cu instituții de învățământ superior din alte țări, oportunități de a participa la proiecte ale programului de diplome duble.

În atingerea obiectivelor date vor fi aplicate mai multe forme de colaborare precum schimb de programe educaționale comune bazate pe tehnologii inovatoare, planuri și rezultate ale activității de cercetare științifică, publicații științifice și literatură, mobilitate academică a studenților și mediului academic, stagieri ale profesorilor și studenților, implementarea unor proiecte științifice comune etc.

Cor. F. P.

Vizita tematică de studiu „Managementul întreprinderilor sociale din județul Iași” în cadrul proiectului „Parteneriat transfrontalier pentru dezvoltarea antreprenoriatului social”

Pe 30 august 2021 în cadrul proiectului „Parteneriat transfrontalier pentru dezvoltarea antreprenoriatului social”, 2SOFT/1.1/107, implementat de Fundația „Alături de Voi”, România, în parteneriat cu Academia de Administrare Publică din Republica Moldova și Fundația „ECOUL Cernobilului” din Republica Moldova a fost organizată a doua vizită de studiu dintre cele trei planificate. Scopul vizitei a fost de a oferi participanților modele de bune practici de antreprenoriat social.

Reprezentanți ai administrației locale și centrale, lideri civici, profesori și tineri dornici să devină lideri ai schimbării, au avut ocazia să descopere antreprenori sociali pe care i-au cunoscut și i-au ajutat să înțeleagă ce înseamnă afacere socială, impact social și inovație socială.

participa la diverse prezentări, în cadrul cărora au fost abordate subiecte ce țin atât de aspectele pozitive ale antreprenoriatului social, cât și cele mai importante provocări.

Prima oprire a delegației de la Chișinău a fost chiar la sediul Fundației ADV, unde funcționează trei întreprinderi sociale – UtilDeco, WISE.travel și JobDirect.

Printre subiectele puse

sprijinită înființarea a 42 de întreprinderi sociale, la nivelul regiunii Nord-Est și la nivel național, în parteneriat cu fonduri structurale. Produsele realizate sunt unice atât prin concepție cât și prin faptul că sunt realizate 100% manual. Întreprinderea socială Flair Scent are atelier de creație inclusiv pentru grupurile vulnerabile și persoanele cu dizabilități și producție lumânări la comandă.

Întreprinderea socială de inserție „Steps to Future Iași – DACI”, care oferă sprijin în educarea, cultivarea, dezvoltarea cunoștințelor și abilităților tinerilor, crescându-le astfel șansele integrării pe piața muncii și totodată, șansa dezvoltării unei cariere în domeniul potrivit. Întreprindere socială de inserție „DACI” caută permanent direcții de orientare și consiliere pentru tinerii defavorizați și vulnerabili, aflați în situații

rite de centru nostru interesat să ajute permanent la identificarea și dezvoltarea punctelor forte ale persoanelor, indiferent cine sunt acestea, la consilierea lor vocațională, la inserția pe piața muncii, acolo unde capacitatea de valorificare a oportunităților în plan personal și profesional este redusă.

Pe lângă familiarizarea cu sistemele și procesele de administrare a întreprinderilor sociale din statele Uniunii Europene, obiectivul vizitei de studiu respective a fost și însușirea practicilor pozitive pentru aplicarea unor modele relevante de dezvoltare a întreprinderilor sociale în Republica Moldova. Proiectul este finanțat de Uniunea Europeană în cadrul Programului Operațional Comun România-Republica Moldova 2014-2020, prin intermediul instrumentului European de Vecinătate (ENI).

Vizita de studiu a fost o oportunitate pentru ADV România de a-și prezenta misiunea, de a inspira schimbări pozitive în comunitate prin inițiative de antreprenoriat social și de a contribui la dezvoltarea ecosistemului de economie socială în regiunea transfrontalieră România – Republica Moldova.

Programul vizitei a inclus o serie de ședințe și întruniri cu managementul întreprinderilor sociale din județul Iași, în cadrul cărora membrii delegației din Republica Moldova au putut

în discuție s-au numărat și soluțiile de integrare a persoanelor cu dizabilități în economia socială. Integrarea socială și profesională a persoanelor cu dizabilități reprezintă un element de maximă importanță la nivel european.

Vizita de studiu a continuat la alte două întreprinderi sociale.

Întreprinderea socială Flair Scent - atelier de lumânări parfumate, dezvoltată în cadrul Acceleratorului de Întreprinderi Sociale – proiect dezvoltat de ADV România, prin care a fost

de risc, care doresc să participe la activitățile culturale-educative și de orientare profesională, gândite și ofe-

Dinu MANOLE,
șef Direcție relații
internationale și
dezvoltare, AAP

Rectorul AAP, prof. univ. dr. hab. Oleg BALAN la lansarea manualului „Drept Internațional Public”

Rectorul Academiei de Administrare Publică, prof. univ. dr. hab. Oleg BALAN a participat, în calitate de coautor, la lansarea manualului „Drept Internațional Public”, ediția a V-a, completată și actualizată.

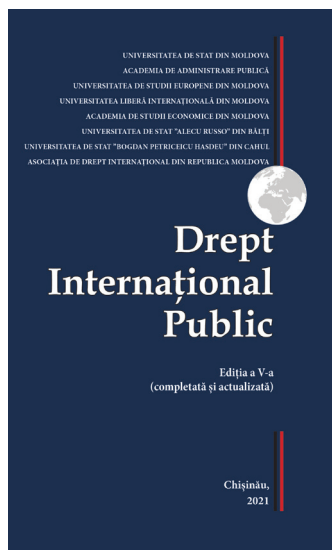
Evenimentul de lansare a avut loc la Universitatea de Stat din Moldova.

Manualul „Drept internațional public” este prima lucrare științifică acceptată în calitate de suport didactic de șapte instituții de învățământ superior din Republica Moldova. Noua ediție este inedită prin conținut și colectivul de autori, care reprezintă cele șapte instituții de învățământ superior din țară: Universitatea de Stat din Moldova, Academia de Administrare Publică, Universitatea de Studii Europene din Moldova, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Academia de Studii Economice din Moldova, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul.

Ediția a V-a a manualului este aprobată și recomandată spre publicare de senatele acestor instituții de învățământ, devenind astfel prima lucrare științifică acceptată în calitate de suport didactic de șapte instituții de învățământ superior din Republica Moldova care pregătesc specialiști în domeniul dreptului.

Lucrarea respectă structura edițiilor precedente apărute în perioada anilor 2001-2012, totodată,

conținutul a fost actualizat reflectând evenimente, instrumente juridice elaborate până la 1 august 2021. Noua ediție conține un capitol nou ce se referă la dreptul internațional nuclear, materie care nu s-a regăsit până acum în conținuturile manualelor de drept internațional public elaborate în Republica Moldova.

La evenimentul de lansare a manualului „Drept internațional public” au participat: Violeta COJOCARU, dr. hab., prof. univ., prorector

al Universității de Stat din Moldova; Sergiu BRÎNZA, dr. hab., prof. univ., decan al Facultății de Drept al USM; Veaceslav ZAPOROJAN, conf. univ., dr., decan al Facultății Economie Generală și Drept al Academiei de Studii Economice din Moldova; membrii Biroului Facultății de Drept; membrii Departamentului Drept Internațional și European și studenții Facultății de Drept (USM).

Prorectorul USM, dr. hab., prof. univ., Violeta COJOCARU a felicitat grupul de autori menționând că Universitatea de Stat din Moldova se mândrește cu cei cinci autori USM, care au contribuit la elaborarea lucrării. „Evenimentul de astăzi reprezintă o premieră pentru învățământul superior din Republica Moldova”.

Sergiu BRÎNZA, dr. hab., prof. univ., decan al Facultății de Drept al USM și Veaceslav ZAPOROJAN, conf. univ., dr., decan al Facultății Economie Generală și Drept al Academiei de Studii Economice din Moldova au felicitat colectivul de autori dorindu-le realizări la fel de remarcabile pe viitor.

Autorii manualului „Drept internațional public” sunt: Alexandru BURIAN, doctor habilitat în drept, profesor universitar (USEM); Oleg BALAN, doctor habilitat în drept, profesor universitar (AAP); Nicolae OSMOCHES-

CU, doctor în drept, profesor universitar USM; Victoria ARHILIUC, doctor habilitat în drept, profesor universitar (USM); Vitalie GAMURARI, doctor în drept, conferențiar universitar (ULIM); Diana SÂRCU, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar (USM); Carolina CIUGUREANU-MIHAILUȚĂ, doctor în drept, conferențiar universitar (ASEM); Natalia SUCEVEANU, doctor în drept, conferențiar universitar (USM); Olga DORUL, doctor în drept, conferențiar universitar (USM); Victoria ȚARĂLUNGĂ, doctor în drept, conferențiar universitar (USARB); Olesia BLAȘCU, magistrul în drept, lector universitar (USCH).

Coordonatorii ediției a V-a a manualului sunt: Alexandru BURIAN, doctor habilitat în drept, profesor universitar (USEM); Oleg BALAN, doctor habilitat în drept, profesor universitar (AAP); Olga DORUL, doctor în drept, conferențiar universitar (USM).

Manualul „Drept internațional public” ediția a V-a, completată și actualizată, urmează în scurt timp să suplinească fondul de carte al bibliotecilor instituțiilor de învățământ superior din țară.

Manualul este disponibil la Biblioteca științifică a Academiei de Administrare Publică.

Cor. F. P.

Ministerul Educației și Cercetării va iniția o serie de acțiuni menite să modernizeze și să eficientizeze toate domeniile din sistemul educational

Ministerul Educației și Cercetării (MEC) își propune să realizeze un șir de acțiuni concrete pe termen mediu care să aducă îmbunătățiri vizibile în domeniile Educație și Cercetare, Tineret, Sport și Relații interetnice. Acțiunile sunt incluse în Proiectul Planului de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022 și au fost propuse spre dezbatere publică la care au luat parte reprezentanții MEC și ai altor autorități administrative centrale și locale, ai organizațiilor societății civile, ai partenerilor de dezvoltare, ai mediului academic și lideri de opinie.

Astfel, în domeniul Educației și Cercetării, MEC planifică:

- să perfecționeze mecanismele de finanțare a instituțiilor de învățământ general, profesional-tehnic și superior, inclusiv prin luarea în considerare a aspectelor de finanțare legate de creșterile salariale pe bază de merit și performanță;
- să asigure transparență, eficiență și corectitudine în cheltuirea alocațiilor bugetare pentru finanțarea instituțiilor educaționale și stoparea oricăror acțiuni de abuz și de corupție în acest sector;
- să debirocratizeze activitățile cadrelor didactice, prin simplificarea procedurilor de documentare și raportare și prin utilizarea eficientă a SIME (Sistemul

Informațional de Management în Educație), pentru a oferi profesorilor posibilitatea de a se dedica, în primul rând, educației și formării personalității elevilor;

- să îmbunătățească condițiile de igienă și sanitație în instituțiile de învățământ general prin construcția și repararea blocurilor sanitare și a cantinelor moderne;

- să dubleze fondurile alocate pentru sprijinirea educației incluzive în învățământul general;

consonanță cu necesitățile mediului de afaceri;

- să modernizeze cadrul normativ pentru eficientizarea sistemului național de cercetare și inovare și a impactului cercetărilor științifice asupra mediului de afaceri și a societății;

- să aprobe Metodologia de evaluare a organizațiilor din domeniile cercetării și inovării;

- să revizuiască mecanismul de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării etc.

Pentru domeniile Tineret și Sport, MEC își propune:

- să îmbunătățească cadrul de politici pentru modernizarea sistemului de educație fizică și sport și elaborarea strategiei de dezvoltare a domeniului pe termen mediu;

- să susțină participarea

- să dezvolte și să implementeze programe pentru tinerii cu oportunități reduse privind asigurarea integrării sociale a acestora, inclusiv prin programe de educație economică și antreprenorială etc.

În domeniul Relații interetnice, MEC își propune:

- să îmbunătățească politicile de consolidare a relațiilor interetnice și să asigure drepturile minorităților naționale la o educație de calitate;

- să îmbunătățească calitatea predării limbii române și a predării limbilor materne în instituțiile de învățământ cu instruire în limbile minorităților naționale;

- să faciliteze comunicarea dintre autorități și grupurile etnice minoritare etc.

Precizăm că Proiectul Planului de acțiuni al Guver-

- să modernizeze învățământul profesional-tehnic, prin implicarea angajatorilor și a mediului de afaceri, pentru a oferi absolvenților o pregătire mai bună pentru piața muncii și pentru o carieră de succes;

- să ofere suport universităților pentru dezvoltarea programelor de studii în

sportivilor de performanță la competiții naționale și internaționale;

- să susțină implicarea tinerilor în procesele decizionale, alocând un număr de posturi pentru stagii în instituțiile publice;

- să subvenționeze stagiile de practică pentru tineri în companii;

nului pentru anii 2021-2022 pe domeniile Ministerului Educației și Cercetării poate fi consultat pe platforma guvernamentală <https://particip.gov.md/>.

Sursa: Serviciul de presă MECC

Prin proiecte europene municipiul Ungheni avansează la statut de oraș-pol de creștere la nivel regional

În edițiile precedente ale ziarului nostru v-am informat despre Programul „UE4Moldova: regiuni-cheie” care susține consolidarea coeziunii economice, teritoriale și sociale în Republica Moldova, prin facilitarea creșterii socio-economice locale incluzive și durabile și îmbunătățirea standardelor de viață ale cetățenilor din cele 2 regiuni-cheie: municipiile Ungheni și Cahul și localitățile învecinate. La această temă am realizat un interviu cu **Alexandru AMBROS**, care avea să ne informeze și despre alte proiecte europene de rezonanță pentru municipiul Ungheni.

CORRESPONDENTUL:
La ora actuală, sunteți parte a Programului „EU-4Moldova: Regiuni-cheie”, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de PNUD și UNICEF Moldova. Ce rezultate au fost deja înregistrate în cadrul acestui Program?

Alexandru AMBROS:
Rezultatele sunt pe măsura așteptărilor, îndeosebi, a cetățenilor. Au fost realizate lucrări de reabilitare a rețelei de apeduct cu o lungime de peste 1.600 metri, care asigură cu apă circa 24.000 de locuitori ai orașului. Noul apeduct este renovat pe strada Națională și este parte magistrală a traseului de apă potabilă în municipiul Ungheni ce interconectează cele șapte cartiere din oraș. Investiția este de 210 mii de euro.

Totodată, în cartierul Centru al municipiului Ungheni a fost construită o rețea de canalizare de circa 2 km de rețea de, de care vor beneficia 131 de gospodării și 19 agenți economici. Valoarea investiției este de 178.000 de dolari.

Cu suportul Programului „EU4Moldova: Regiuni-cheie”, grădinița „Delia” din Ungheni a fost complet dotată cu mobilier, materiale didactice și jucării cognitive,

fapt ce a făcut posibilă deschiderea acesteia.

Actualmente, sunt în proces de desfășurare lucrările de reabilitare a unei alte grădinițe din or. Ungheni - „Tereza Sobolevski” - cu o investiție de circa 3,8 milioane de lei.

COR: Ce alte proiecte sunt în curs de implementare în mun. Ungheni?

A. A.: Adevărat, că paralel cu Programul „EU4Moldova: Regiuni-cheie” implementăm și alte proiecte tot cu finanțare de Uniunea Europeană și implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ). Este vorba de reabilitarea și extinderea sistemelor de aprovizionare cu apă și canalizare din mun. Ungheni. Urmare a implementării proiectului vor fi construiți 19,66 km de rețele de distribuție de apă, circa 8 km rețea de canalizare și 3 stații de pompare a apelor uzate. Valoarea investiției este de peste 55 milioane de lei. Este un proiect foarte important, care va avea ca rezultat final îmbunătățirea prin asigurarea accesului la apă și canalizare a condițiilor de trai ale locuitorilor din cartierul Dănuțeni, un cartier periferic al mun. Ungheni.

Actualmente, se desfășoară lucrări de eficientizare energetică a liceului teoretic „Mihai Eminescu” grație implementării unui alt proiect, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ). Urmare a implementării acestei măsuri investiționale, angajații și elevii liceului vor beneficia de condiții îmbunătățite de confort, consumul de

energie în această instituție de învățământ va fi redus, la fel se vor reduce și emisiile de CO2. Valoarea investiției este de peste 52 milioane de lei.

Proiecte de amploare pentru municipiul Ungheni sunt prevăzute în cadrul Programului Operațional Comun Bazinul Mării Negre, finanțat de Uniunea Europeană. Astfel, în perioada 2020 – 2022 în municipiul Ungheni se implementează proiectul „Parteneriat împotriva deșeurilor pentru zone rurale verzi”. Proiectul are ca scop îmbunătățirea calității mediului și reducerea poluării râurilor din zonele rurale. În cadrul proiectului, sunt desfășurate activități de aplicare a practicilor moderne de gestionare a deșeurilor, schimb de experiență și practici ale UE privind separarea/reciclarea deșeurilor, implementarea unui Program de educație antideșeurilor privind problema deșeurilor fluviale și marine și principiul 3R de gestionare a deșeurilor. De asemenea, au fost organizate instruirii cu profesorii, reprezentanții instituțiilor publice și întreprinderilor municipale, precum și un ciclu de întâlniri cu elevii din instituțiile de învățământ din municipiul Ungheni și 5 localități rurale învecinate.

Actualmente, în municipiul Ungheni se implementează și proiectul integrat „Eficientizarea infrastructurii publice în Cartierul Ungheni Vale”. Este un proiect co-finanțat de programul polonez de cooperare pentru dezvoltare al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polone în cadrul Programului „Fondul Granturilor Mici” și de Facilitatea Globală de Mediu, implementat de Asociația Obștească „Centrul Regional de Dezvoltare Durabilă”, în parteneriat cu primăria municipiului Ungheni. Activitățile principale prevăzute în cadrul proiectului includ acțiuni de consolidare a colaborării APL – GAL (Grupuri de Acțiuni Locală), lucrări de extindere a sistemului centralizat de canalizare, educația ecologică și sensibilizarea populației, lucrări de iluminat public și acțiuni de diseminare a bunelor practici. Ca rezultat, avem un sistem de canalizare extins pe str. Unghiuului, reabilitate și pavate 1136 m² trotuare, 500 metri carosabil reparat, iar în prezent se lucrează la instalarea unui sistem de iluminat eficient din punct de vedere energetic.

Sunt pe ultima sută de metri lucrările de construcție a unui skate park în Parcul „Micul Cluj” din Ungheni. În scurt timp, va demara implementarea unui proiect ce ține de amenajarea stațiilor de așteptare din oras, finanțat de USAID. Un alt proiect important, care va fi implementat în acest an, vizează iluminatul public. Circa 3000 de corpuri de iluminat tip led vor fi instalate pe străzile orașului.

(Continuare în pag. 9)

(Sfârșit. Început în pag. 8)

COR.: Cum este asigurată transparența implementării proiectelor în mun. Ungheni?

A. A.: În general, de organizarea concursurilor de selectare a antreprenorilor sunt responsabile organizațiile finanțatoare care gestionează banii investiți. Proiectele trec un audit special, se verifică cât de calitativ s-au făcut lucrările, cum s-au cheltuit banii. Totodată, un rol important în implementarea proiectelor o are componenta de vizibilitate. Aceasta este asigurată de echipa de implementare a unui proiect sau altul. Publicul larg, precum și beneficiarii-țintă sunt informați în cadrul instruirilor, atelierelor de lucru, a conferințelor etc. Activitatea primăriei mun. Ungheni

este mediatizată prin intermediul a două ziare locale, a paginilor de web și facebook ale primăriei, precum și a ecranelor led amplasate în diferite cartiere ale orașului.

COR.: Dacă să revenim la Programul EU4Moldova: regiuni-cheie, ce se prevede pe viitor în cadrul acestui Program?

A. A.: Programul „EU-4Moldova: Regiuni-cheie”

în următorii ani va investi în stimularea dezvoltării economice inteligente, inclusive și durabile în regiunile Ungheni și Cahul, inclusiv în localitățile rurale din aceste regiuni. O atenție deosebită se va atrage dezvoltării capacităților pentru a susține implementarea și monitorizarea strategiilor de dezvoltare locală. Va fi proiectată și construită infrastructura IT necesară pentru a permite dezvoltarea integrată SMART și va fi creat Ghișeul Unic al serviciilor publice.

În acest an, a fost inițiată cooperarea intercomunitară pentru prestarea serviciilor publice. Totodată, vor fi alocate finanțări pentru dezvoltarea infrastructurii sociale și tehnice. Aceste acțiuni vor avea un impact tangibil asupra creării locurilor de muncă și îmbunătățirea standar-

delor de trai ale cetățenilor.

Ca o continuitate a activităților desfășurate până acum, în următorii ani se preconizează implementarea unor proiecte de amploare de infrastructură ce vor avea ca scop modernizarea centrului municipiului Ungheni, luându-se în considerare ideile și propunerile colectate până în prezent de la cetățeni.

Rezultatele obținute până acum, ne dau siguranța că municipiul Ungheni va resimți mari schimbări, urmare implementării Programului. Aceasta va contribui la îmbunătățirea atractivității investiționale, precum și a imaginii naționale și internaționale a municipiului Ungheni ca pol de creștere la nivel regional.

**Interviu realizat de
Ina OLEARCIUC**

Parteneriate durabile în implementarea proiectelor de eficiență energetică pentru Regiunea Centru

Agencia de Dezvoltare Regională Centru participă la stabilirea parteneriatelor durabile în cadrul proiectelor regionale de eficientizare energetică a clădirilor publice. Astfel, Agenția de Dezvoltare Regională (ADR) Centru a participat la semnarea Acordului-Memorandum de colaborare între Consiliul Raional Strășeni, Consiliul Raional Șoldănești, Consiliul Raional Călărași, Consiliul Raional Ungheni și Direcția Formare Continuă a Universității Tehnice din Moldova (CFC-UTM).

Scopul principal al Acordului-Memorandum, care a fost semnat, constă în stabilirea unui parteneriat durabil între părțile semnate în vederea cooperării și realizării schimbului de informații pentru dezvoltarea profesională a specialiștilor din cadrul celor patru Consilii raionale: Strășeni, Șoldănești, Ungheni și Călărași, a subdiviziunilor din subordinea acestora responsabile de gestionarea clădirilor publi-

ce – manageri energetici de nivelul I și II. De asemenea, această colaborare presupune desfășurarea unui șir de instruirii în vederea planificării și asigurării unui proces durabil de întreținere a fondului construit/renovat cu suportul financiar al partenerilor de dezvoltare și a contribuțiilor locale.

Totodată, urmare a semnării Acordului-Memorandum între Direcția Formare Continuă a Universității Tehnice din Moldova (CFC-UTM) și autoritățile publice menționate mai sus, urmează să fie desfășurate în comun activități de scriere și elaborare a proiectelor relevante domeniului eficiență energetică, gestionării eficiente a clădirilor publice, inclusiv la evenimente de promovare a surselor de energie regenerabilă și de prevenire și atenuare a schimbărilor climatice nefaste.

Un suport semnificativ în scopul asigurării sustenabilității proiecte-

lor în domeniul eficienței energetice va constitui atât pregătirea cadrelor calificate în acest domeniu cât și consultarea în elaborarea planurilor de durabilitate a proiectelor relevante domeniului eficiență energie-

al Uniunii Europene în cooperare cu proiectul „Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova”, care este implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) în parteneriat cu Mi-

tică, gestionării eficiente a clădirilor publice, inclusiv la evenimente de promovare a surselor de energie regenerabilă și de prevenire și atenuare a schimbărilor climatice nefaste.

Menționăm că cele patru proiecte de eficientizare energetică a clădirilor publice din Regiunea Centru au loc cu suportul financiar

nisterul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului și sprijinit financiar de Ministerul German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ).

Lilia ȚURCANU,
specialist în comunicare,
ADR Centru

Iluminatul public stradal cu becuri LED: economii în bugetele locale, confortul cetățenilor, mediu sănătos de viață

*Aceste calități ale iluminatului public stradal deschid noi perspective de dezvoltare a localităților rurale, modernizarea lor într-un interesul comunităților. După cum este și exemplul relevant al satului Feștești, raionul Ștefan Vodă, care s-a învrednicit, în premieră, de statut de „sat inteligent”. O susținere constructivă și eficientă acordă în această direcție localităților noastre Agenția pentru Eficiență Energetică. În context, am realizat un interviu cu directorul Agenției **Alexandru CIUDIN**, absolvent al Academiei de Administrare Publică.*

CORRESPONDENTUL: Să începem aceste detalieri cu posibilitățile oferite de a face economii considerabile în bugetele locale, în baza extinderii iluminatului public stradal cu utilizarea becurilor LED. În acest sens, care sunt avantajele becurilor LED comparativ cu cele incandescente?

Alexandru CIUDIN: Într-adevăr, iluminatul stradal inteligent cu corpuri de iluminat LED asigură, în primul rând, reducerea facturilor la energie, influențează semnificativ la micșorarea perioadei de răscumpărare a investiției, crește securitatea publică, îmbunătățește organizarea siguranței rutiere și monitorizează parametrii de mediu. În plus, iluminarea cu LED-uri garantează, de asemenea, o durabilitate mai mare, deoarece durata de utilizare este de două ori mai mare decât cea a unui corp de iluminat convențional pe baza de sodiu.

Iluminatul stradal funcționează ca un sistem nervos al unei localități, de aceea o localitate inteligentă înseamnă, în primul rând, o localitate iluminată. Conectat la internet, cu senzori și camere video conectate între ele în mod simbiotic un sistem de iluminat stradal

joacă un rol important în funcționarea și gestionarea unei localități inteligente. Utilizând soluții de iluminat stradal și personalizabile în rețea, primăriile, nu numai că pot realiza economii suplimentare de energie, ci și pot scurta perioada de recuperare a investiției cu câțiva ani, astfel se gestionează mai eficient banii publici.

COR.: Cum conlucrați cu autoritățile publice de ambele niveluri privind implementarea noilor proiecte de iluminare stradală, care este suportul acordat de Agenția pentru Eficiență Energetică? Probabil, în aceste activități aplicați și cunoștințele obținute la studiile de masterat de la Academia de Administrare Publică?

A. C.: Ca răspuns la această întrebare voi accentua că cooperarea cu APL-urile este prioritară în activitățile noastre, deoarece fără o conlucrare constructivă cu acestea nu putem colecta, cel puțin, datele privind măsurile luate în raioane în domeniul eficienței energetice. Este necesar și de o informare continuă a autorităților publice locale pentru a le susține în renovarea localităților. În cadrul apelurilor de propuneri de proiecte, lansate de-a lungul anilor, Agenția a acordat administrațiilor publice locale atât suport metodologic cât și financiar care, în mare parte, constituia circa 75 % din valoarea proiectelor.

Mai mult ca atât, Agenția pentru Eficiență Energetică promovează instituția managerului energetic raional la nivel de consilii raionale. Astfel, am creat o rețea de manageri energetici, practic

în fiecare raion, dar, din păcate, acesta funcționează, în marea majoritate a cazurilor, nu este remunerată și de obicei această funcție le revine specialiștilor din direcțiile consiliilor raionale. Cu mulți dintre acești manageri energetici m-am cunoscut pe timpul când îmi făceam studiile la Academia de Administrare Publică, fapt ce-mi ușurează cu mult comunicarea cu administrațiile publice locale.

Studiile de masterat pe care le-am făcut la AAP a fost o experiență plăcută și foarte utilă pentru mine. A fost primul loc în care am intrat în contact cu etica și modul de funcționare a unei administrații publice care se dorește transparentă, democratică și responsabilă. Pentru mine, asta înseamnă să cred într-o administrație care respectă identitatea cetățenilor în slujba cărora se află.

COR.: Care este situația actuală privind extinderea în republică a iluminatului stradal cu becuri LED? Dar pe viitor, ce se prevede în domeniul de iluminare inteligentă a localităților noastre?

A. C.: Extinderea noului sistem de iluminat public stradal în țară lasă încă mult de dorit, deoarece puțini

primari cunosc care sunt beneficiile iluminatului stradal modern și mai puțini cunosc cum să implementeze, în general, un proiect de iluminat public. Necunoașterea, de facto, de către autorități a situației din localități în domeniul iluminării stradale împiedică evaluarea economiilor și impactului pozitiv pe care le-ar avea noile tehnologii. Lipsa specialiștilor în domeniu este unul dintre cei mai importanți factori care influențează această situație.

Agenția pentru Eficiență Energetică a finanțat până în prezent proiecte în domeniul iluminatului public stradal în suma totală de circa 50 de milioane de lei. Majoritatea proiectelor s-au finalizat și acum putem trage linia și confirma că aceste proiecte au avut succes și și-au demonstrat viabilitatea.

Administrațiile publice locale de ambele niveluri trebuie să înțeleagă că iluminatul public stradal este un serviciu public și el trebuie întreținut și livrat cetățenilor conform standardelor naționale. Din aceasta cauză, în cadrul proiectelor pe care le-a implementat, Agenția a avut cerințe superioare față de calitatea corpurilor de iluminat stradal și asupra calității luminii care trebuie să corespundă tuturor standardelor internaționale. Astfel, pot spune cu certitudine că aceste proiecte vor putea fi admirate câteva zeci de ani înainte, datorită rigorilor impuse de noi.

Ce ține de viitor, cred că AEE va finanța doar proiecte de iluminat stradal cu tehnologii ultramoderne, inteligente în conformitate cu reglementările și cerințele internaționale de calitate atât a iluminării cât și a durabilității mediului.

**Interviu realizat de
Ion AXENTI**

Consultarea publică a proiectului Strategiei de dezvoltare socio-economică a raionului Drochia pentru perioada 2021-2030

În sala mare de ședințe a Consiliului Raional Drochia a fost organizată și desfășurată, recent, consultarea publică a proiectului Strategiei de dezvoltare socio-economică a raionului Drochia pentru perioada 2021-2030, inițiată de Consiliul raional Drochia.

Dat fiind faptul că, conținutul documentului a fost plasat în prealabil pe pagina Consiliului raional Drochia (drochia.md), Aurelia Doschinescu, secretarul grupului de lucru; specialist, Ser-

viciul politici investiționale a CR Drochia, a prezentat doar succint principalele acțiuni ce urmează a fi implementate în următorii 10 ani. Participanții la eveniment, primari, specialiști din diferite domenii (social, economic, educațional), precum și vicepreședinții grupului de lucru, Ion Dascal și Iurie Ostavciuc, vicepreședinții raionului, au susținut programul propus. La rândul său, Viorel Chirca, șef Direcție economie, construcții și politici investiționale, a stipulat că,

viziunea dezvoltării raionului Drochia este orientată spre îmbinarea tradiției și inovării pentru sporirea bunăstării locuitorilor raionului, pentru a deveni o zonă economică dezvoltată, atractivă investițiilor locale și străine, cu infrastructură socială și de utilități publice de calitate, cu un potențial turistic valorificat și un mediu ambiant protejat, regiune cu cetățeni activi și de succes, care va contribui la dezvoltarea socio-economică și culturală continuă a raionului Drochia.

Membrii grupului de lucru și-au propus drept scop ca, „în anul 2030, raionul Drochia să fie cunoscut pentru antreprenoriatul competitiv, infrastructura locală modernizată, spațiile publice bine amenajate, calitatea înaltă a serviciilor oferite populației și mediul prielnic dezvoltării turismu-

lui rural, un raion atractiv economic și industrial, care valorifică resursele sale interne și promovează dezvoltare sustenabilă, incluzivă și inovativă”.

Proiectul Strategiei de dezvoltare socio-economică a raionului Drochia pentru perioada 2021-2030 a fost propus spre examinare și aprobare consilierilor locali la următoarea ședință a Consiliului raional.

Menționăm că, Strategia de dezvoltare a raionului Drochia este un document de viziune strategică, care indică direcția de dezvoltare a raionului ce trebuie succedată în următorul deceniu, având la bază principiul ciclului de viață al omului, drepturile și calitatea vieții acestuia.

Oxana GRIGORIȚĂ,
secretar al Consiliului
raional Drochia

Proiecte de alimentare cu apă la Edineț finanțate de UE

Agenția de Dezvoltare Regională (ADR) Nord și primăria municipiului Edineț au semnat, pe 3 septembrie curent, contracte de antrepriză, supraveghere tehnică și drept de autor pentru proiectul de infrastructură „Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă în orașul Edineț”, finanțat de Uniunea Europeană. Ceremonia de semnare a contractelor a avut loc la Bălți, în incinta ADR Nord.

Lucrările de îmbunătățire a serviciilor de alimentare cu apă în orașul Edineț urmează să fie executate, în decurs de 10 luni calendaristice, de asocierea SA „Darnic-Gaz” (lider de asociere) – SRL „Instal Service Technology”, SRL „AM-Sisteme”, SRL „Montex-Gaz”. Valoarea contractului de antrepriză se cifrează la 57,98 milioane lei, din care 8 milioane lei reprezintă cofinanțarea din

partea primăriei municipiului Edineț.

În cadrul aceluiași eveniment au fost semnate încă două contracte: pentru serviciile de supraveghere tehnică a lucrărilor și pentru serviciile de supraveghere de autor în cadrul proiectului „Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă în orașul Edineț”. Drept câștigătoare pentru prestarea serviciilor de supraveghere tehnică a lucrărilor a fost desemnată SRL „Alma-pe”, cu oferta contractuală în valoare de 539.250,47 lei, supravegherea de autor urmând a fi realizată în procesul desfășurării lucrărilor de construcție-montaj de SC „Apcan Proiect” SRL, conform contractului încheiat cu această companie, în valoare de 173 951,76 lei.

Lucrările de construcție finanțate de Uniunea Europeană vor include măsuri

de infrastructură precum extinderea și reabilitarea rețelelor de distribuție și aducțiunii cu o lungime de 34 km, precum și regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă. Astfel, peste 8.500 de locuitori ai orașului Edineț vor avea acces la apă potabilă sigură.

Proiectul investițional „Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă în orașul Edineț” este finanțată de Uniunea Europeană și implementat de ADR Nord

și proiectul „Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova” (MSPL). Proiectul MSPL este finanțat de Ministerul German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ) și implementat de GIZ Moldova în parteneriat cu Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.

Maria PRISACARI,
director ADR Nord,
doctorandă AAP

Situația arhitecturii vernaculare din satul Trebujeni, Orhei

Arhitectura vernaculară, ca ansamblu de construcții tipice unei arii geografice și unei epoci, a intrat în atenția specialiștilor internaționali, dar și a celor locali. În aceste condiții, o echipă de profesioniști din cadrul Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi” au dat start unui proces de documentare a construcțiilor vernaculare din satele ce intră în componența spațială a rezervației - satele Morovaia, Trebujeni și Butuceni.

Următoarea localitate care a fost supusă investigațiilor, la 30 iunie 2021, a fost localitatea Trebujeni. Conform listei din 2006, erau înregistrate 36 de gospodării. În urma documentației în teren s-au identificat total 41 gospodării care s-au remarcat prin stilul tradițional rural al arhitecturii vernaculare. Dintre aceste gospodării doar una a fost reabilitată, fiind utilizate materiale și tehnici de construcții tradiționale, păstrându-se aspectul local ancestral și aspectul casei cu poteci înguste ale curții. Doar gardul este realizat într-o formă modernă care în orice moment poate fi reconstituit după modelele existente din preajmă. De remarcat că, la moment,

această gospodărie a fost transformată în pensiune și a devenit o atracție turistică pentru vizitatorii satului Trebujeni.

După cum s-a totalizat identificarea gospodăriilor cu arhitectura vernaculară din localitățile Butuceni, Trebujeni și Morovaia, din cele 41 de locuințe și-au mai păstrat, acceptabil, din autenticitate 26 de gospodării, nefiind supuse schimbărilor majore, ci doar unor mici intervenții de întreținere

periodică. Regretabil este faptul că, 7 construcții au suferit schimbări majore din cauza intervențiilor moderne - geamuri și uși din ter-

mopan, materiale și tehnici contraindicate în restaurarea unui edificiu de arhitectură vernaculară.

Dureros este un alt fenomen, că din numărul total de gospodării doar 20 sunt locuite, iar 15 sunt pustii sau vizitate doar în zile de odihnă de către proprietari, fără a fi întreținute adecvat. Și

mai terebrant este nu numai fenomenul abandonului acestor case, dar și lăsarea în ruine a acestora. Astfel, la moment avem 4 gospodării rămase în ruine, iar alte 2 sunt demolate.

Din cele 41 locuințe cu arhitectură vernaculară, doar 21 dispun de un act de înregistrare. Neacoperirea cadastrală a celor 20 de gospodării rămase duce la litigii, abandon de locuință, dezinteres pentru conservare și împiedică depistarea adevăraților proprietari cu care noi trebuie să colaborăm întru protejarea patrimoniului. În acest sens este indispensabilă implicarea statului, cu ajutorul Agenției Servicii Publice, pentru inițierea lucrărilor de identificare, măsurare și înregistrare a bunurilor imobile nu doar din localitatea Trebujeni, dar și din celelalte sate de pe teritoriul Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi”, satele Butuceni și Morovaia.

Daniela HADÎRCĂ,
director-adjunct,

Ion BUDECI,
arhitect-șef, Rezervația
Cultural-Naturală
„Orheiul Vechi”

Abonarea 2021

Continuă abonarea pentru anul 2021 la revista științifico-metodică trimestrială „**ADMINISTRAREA PUBLICĂ**” și la ziarul „**FUNCȚIONARUL PUBLIC**,” publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „**Administrarea Publică**” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei.

Indice poștal: 76957

Ziarul „**Funcționarul Public**” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei.

Indice poștal: 67919

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Sergiu VLADÎCA - șef Direcție

Ion AXENTI - specialist principal

Ana-Laura PAȘNIC - specialist principal

Marina PASTUH - inginer-programator

ADRESA NOASTRĂ:

MD 2070

mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 300.

Bun de tipar 15.09.2021

CONTACTE:

E-mail: aap.editura@yahoo.com

Tel: 0- 22- 28-40-78

Tipografia CEP USM